

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
EMMER LÁSZLÓ

SOROZAT –
KÉPMÁS

A KÖZÖNSÉG NEM BANKKÁRTYA

Ferenczi György (1968)
Máté Péter-díjas magyar
szájharmonika-művész, énekes,
hegedűs, gitáros.

Stúdiózenészként közel kétszázötven lemezen játszott. Dolgozott többek között a Hobo Blues Banddel, az LGT-vel, a Takáts Tamás Dirty Blues Banddel, az Eddával, Zoránnal, Kimnowákkal, Gerendás Péterrel. Húsz saját lemezt is a magáénak tudhat. Fúziós zenét játszik, bátran vegyíti a countryt, a blueszt, funkyt, a hiphopot, a rock and rollt és a magyar népzeneét. A Herfli Davidson (1991–2003) majd 2005-től napjainkig a Rackajam nevű zenekar vezetőjeként vált ismertté nemcsak itthon, hanem világszerte.

A stáb félkörben áll a hangfal mellett. Ez a látvány fogad a műteremben. Hallgatják a zenét, *Ferenczi György* pedig kommentál: „*Hallod? Na? Milyen: és ez a srác sosem játszott igazi színpadon, most... ezt figyeld!*” (Itt olyan hangokkal lép be, amelynek nincs megfelelője a billentyűzeten). Engem is a félkörbe húz a zene és Gyuri lelkesedése, ahogyan a tanítványairól beszél. Végül mégis valahogy a fotós boxba tessékelem a csapatot, ahol beszélgetőtársam továbbra is szórakoztat minket. Szóba kerül a harminczemélyes brazíliai kotyogón főzött kávé és a hetvenes évek fehér gospelje is. Amikor a fotós instruálni kezdi, hogy a Petőfi-tetkös kezével hogyan tegye a szájához a harmonikát, barátian, de határozottan teszi helyre: „*Felejtsd el, ha harmonikázásban ilyet látsz, az béna.*”

♦ – **Az előbb a legutóbbi fiataloknak szóló workshopok termésével büszkélkedtél. Mióta tartjátok ezeket?**

– Körülbelül tizenöt éve Ravazdon kezdtük el a médiaművészeti fesztiválon, amolyan közösségi együttlét keretében, és akkora élmény volt, hogy ez azóta is tart. Nyíradonytól Sopronig, Felvidéktől Székelyföldig, mindegy, ki honnan jön, milyen stílusban zenél, mindegy, milyen hangszeren játszik, hogy rapper vagy akár festőművész, hozhat magával másokat is, csak ugyanolyan szemléletűek legyenek. Mi fizetünk mindent, szállást, kaját, ingyen oktatunk. Azért, hogy aki nem idevaló, rögtön el tudjuk küldeni.

Azt akartuk, hogy saját közönségünk legyen, ne függjünk a divattól, a rádiószerkesztők megalapozatlan véleményétől vagy a politikától.

– De azért nem lehet könnyű valakit elküldeni...

– Még mindig könnyebb, mint három napon át fölöslegesen dolgozni valakivel. Tény, hogy meghajtuk őket, de saját magunkat is. Ott ülünk még hajnali háromkor is, és tanítunk, ha valaki onnan elmegy aludni, az kiesett. Nem szól ez mindenkinek, csak annak, aki tényleg zenész akar lenni. Mi nem zenélni, hanem zenekarozni tanítjuk a fiatalokat. Magyarországon jól tanítják a zenélést a klaszikus zenében, a népzeneben, a könnyűzenében például a Kőbányai Zenei Stúdióban. Ha a tehetség és a munkabírás is hozzáadódik, megcsinálhatod a bandát fiatalon, de a hivatást nem tanulod meg mellé. Berobban a zenekarod, sztár leszel, és a generációváltásig kolbászból van a kerítés, ez nálunk is így volt. A nyolcvanas évek végén komoly blueshullám indult Magyarországon, és mi jól muzsikáltunk. A hivatást akkor kellett megtanulnunk, amikor a saját közönségünk egyik hónapról a másikra eltűnt mellőlünk a kilencvenes évek végén. Elvégezték az egyetemet, megszülettek a gyerekeik, nem jártak már kocsmákba. Át kellett gondolnunk, mi az, amit akarunk, és újra kellett szervezni a zenekart.

– Be kellett magatokat szoktatni a médiába?

– Egyáltalán nem. Akkorra már fölállt a zeneipar, és látam, hogy a médiában semmi esélyünk, mert olyan zenét

akarunk játszani, ami nem igazodik a változó trendekhez. Tudtam, hogy nekem nem fogja senki megmondani, hogy hány perces legyen a dalom. Viszont nem kezdtem el a világot gyűlölni ezért, hanem egy alternatív utat kerestem, amelyik kikerüli a médiát. Nincs a zeneiparral semmi baj, csak nem akarok a része lenni. Új közönséget kellett szereznünk, de amit mi harmincpár évesen akartunk mondani a világról, az nem találkozott azzal, amiről a húszéves srácok beszéltek. Amikor a nulláról felépítettük a Rackajamet, három fiatal került közénk, nálam tizenöt évvel vagy többel is fiatalabbak, ők tették lehetővé, hogy a nemzedékükkel kapcsolatot tudjunk keresni, és muzsikálni tudjunk nekik. De azt leszögeztük, hogy a közönséget nem bankkártyának tekintjük, és nem vagyunk hajlandók alkalmazkodni semmilyen piaci törvényszerűséghez. Azt akartuk, hogy saját közönségünk legyen, ne függjünk a divattól, a rádiószerkesztők megalapozatlan véleményétől vagy a politikától. Én alkalmatlan vagyok erre. Ezért nem is tudunk az underground rendszerén túlnőni, és nem is akarunk. Mi egyetlen dologgal reklámozunk a zenekart: jó koncerttel. Ez az elején nem könnyű, mert az egyből nagyon nehéz tíz koncertet csinálni, a százból százötvenet már könnyű. Nem volt könnyű, mivel nem volt pénz a zenekarban, viszont ez engem nem érdekelt, a fiatalokat pedig azért nem érdekelte, mert nekik előtte még ennyi pénzük sem volt. Tíz évig tartott, míg kiépült a saját megrendelői körünk.

– És a tíz év alatt miből éltél? Vagyis éltetek a családdal.

– A feleségemet kéne megkérdezni. Például kölcsönökből is. A Jóisten mindig segít. Zenész az legyen, aki semmi mást nem akar, csak zenélni. Ha erre kaptál tehetséget, bizhatsz a Jóistenben. Ha már bármi máshoz is értesz, nem biztos, hogy sikerülni fog. Nem lehet az energiát így megfélelni.

– Szóval kellett ehhez egy megfelelő feleség is...

– Sőt, igazából a zenekarban hét ilyen feleség kell. Ha csak az egyikük nem akarja, hogy legyen zenekar, akkor nem lesz. Nem volt tagcserénk tizenöt éve, szerencsére mindannyiunk felesége szereti, hogy zenekarozunk, és én nagyon hálás vagyok ezért. Közben mindenkinél megszülettek a gyerekek, kinél kevesebb, kinél több. Ha bízom a Jóistenben, akkor működik a dolog, de abban a pillanatban, amikor emellé más bevételi forrást keresek, vagyis nem bízom benne annyira, már nem is érdemlem meg.

ZENÉSZ AZ LEGYEN, aki semmi mást nem akar, csak zenélni.

– Egyszer hallottalak arról beszélni, hogy milyen fontos ápolni a viszonyt a hangszerrel. Ez mit jelent?

– Ha napi rendszerességgel gyakorolsz a hangszeren, akkor tudod, hogy mit akarsz. A hangszernek lelke van. Összerakta egy mester, aki már akart mondani valamit azzal, ahogyan elkészítette, és ez a mondanivaló benne van. Neked is van egy mondanivalód és eszköztárad, hogy kifejezd azt. Ezeket kell összefésülni. Nekem volt olyan harmonikám, hogy kettőt fűjtam bele, de nem szerettem, ahogy játszom, betettem a dobozba, és elajándékoztam a vonaton. Van olyan hangszerem, amit hét évig használtam, azzal szálltam be a Budapest Bárba, és onnantól kezdve hét éven keresztül az összes koncertet azon a brazil harmonikán játszottam le. Nálam általában török-szakad a harmonika, de azt még lelassítani sem tudtam. Bekeretettem, kint van a falon, azzal, hogy „Életem legjobb harmonikája, köszönöm szépen”. Ha most kivinném, ugyanolyan lenne, mint új korában.

– Amikor egy beszélgetésen a vendégem voltál, néha váratlanul elővetted a harmonikát, és zenében fejezted be a mondatot. Gyerekként iskolából jövet a trolin is játszottál...

– Meg a villamoson, a metróon...

– ... És mi a legszokatlanabb helyzet az életedben, amikor harmonikáztál?

– Nem szeretném elmondani.

– És olyan, ami azért megosztható a nyilvánossággal?

– Oláh Andor kiváló klubharmonikás nagyon-nagyon jó barátom volt, sajnos meghalt. Diósgyőrben, a Kaláka Fesztiválon minden évben fölmásztunk a várfalra ketten – a szórakozás egy bizonyos szakaszában, amikor már életveszélyes volt –, és ott harmonikáztunk órákig, hogy mindig tudjuk, mit jelent számunkra a másik.

– A következő kérdésem épp az lett volna, hogy hogyan ápolja az ember a kapcsolatot a zenésztársával. De meg is tudnád fogalmazni, mi a jó együtt zenélés emberi tényezője? Amit érdemes beletenni a szakmán túl?

– Kezdetben van egy vonzódás, ez a lépesméz, ami miatt elkezdünk együtt játszani. Fiatalkorunkban ezt is ösztönösen használjuk: szétégetjük, elrontjuk, összeveszünk, szétmegyünk. Több olyan barátom is volt, a Jóisten nyugtassa őket, akiket a zenekarból többször is kirúgtam, összevesztünk egy csomószor, de másnap már együtt muzsikáltunk az éjszakában, mert csak ők tudtak úgy játszani velem, csak én tudtam úgy játszani velük. Ez egy drog. Idővel megtanulja az ember, hogy nem kell összeveszni – ez a titka annak, hogy felnőtt fejjel össze tudsz tartani egy zenekart –, és akkor marad a lépesméz, amiért érdemes áldozatot is hozni. A mi zenekarunk ezért működik jól emberileg is. Egy turné végén, amikor már túl vagyunk nyolcvan koncerten, és érezzük, hogy a másik épp rúgná el a pötytyöst, elkezdünk magunkon nevetni, és a konfliktus feloldódik. Én ezekkel az emberekkel szeretnék életem végéig muzsikálni.

– Azért a te szakmádban kerülsz olyan közegbe, amely könnyen le is tud húzni... Ezt mennyire érzed?

– Először: ne ítélj, hogy ne ítéltes. Másodszor meg azt nézem, velem hogyan viselkedett az az ember. Így vagyok nevelve. Nagyon komoly történetek is vannak a környezetemben. Ismerek olyat, aki keményen megbűnhődött azért, amit tett. Ugyanakkor az, hogy én valakit felmentek vagy elfogadok, nem jelenti azt, hogy a világa kapcsolatba

kerülhet a családommal. Van két lányom, ezért igyekszem az életemet úgy élni, hogy ez ne történjen meg.

– Az a hír járja, hogy amikor a lányaid iskolások lettek, felhagytál az éjszakázós élettel.

– Nem teljesen, de vissza kellett venni, például nem ittam hat-hét évig egy kortyot sem, mert másnap reggel be kellett ülni az autóba a gyerekekkel. A nagylányommal pont erről beszélgettünk pár napja, amikor fölhívott Lisszabonból. Elmondta, milyen jó emlék, hogy minden reggel ott voltam a szétgyógyult fejemmel. Mindig én keltettem őket, mindig én vittem őket suliba, abból nem engedtem. És ezért bármi van, ma is azonnal engem hívnak.

– Volt még az életedben más olyan fontos dolog, ami miatt jelentősen változtattál az életmódodon?

– Csak a gyerekek.

– A másik lányod, Bora sokszor szerepel veletek. Gyönyörű hangja van, most is énekelt a felvétel, amit mutattál. Mennyire próbálgatja az önállóság szárnyait?

– Sok közös projektben benne van, de nem kötelező jelleggel. Amikor jön, akkor jön. Ő a zenekar kis művésznője. Olyan szabad, mint én vagyok. Gyönyörűen csinálja a saját dolgait, amik időnként találkoznak a mieinkkel.

– Hiányzik valami az életedből?

– Semmi. Így is több van. Akkora áldás van rajtunk, hogy ezt el sem tudom mondani. Már, ha csak a hivatást nézzük is. Akinek a Jóisten ad hivatást, mindegy, hogy milyen, annak koncepcionális problémája ritkán adódik. Van egy barátom például, automata váltókat szerel. Úgy beszél róluk, ahogyan én harmonikázom.

– A szigorú szabadságot jelentő elveid ellenére elvállaltad A Dal zsűrizését. Miért?

– Mert itt sokkal több fiatalhoz el tudom juttatni személyesen azt, amit megtanultam a zenekari működésről. Engem ebből a szempontból nem a tévé érdekel, hanem a műsor utáni kötetlen magánbeszélgetések. Csak azokat a dolgokat kritizálom, amiket saját magunktól is megkövetelünk minden körülmények között. Például a magyar nyelv helyes kiejtése, alkalmazása az angolszász zenei világból ismert műfajokban is, vagy maga a mondanivaló. Nekem ebben benne van harminc évem, és szeretném továbbadni. Nem halhatok úgy meg, hogy csak használtam, amit kaptam. ♦